

НАЦІОНАЛЬНИЙ КИЄВО-ПЕЧЕРСЬКИЙ
ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНИЙ ЗАПОВІДНИК

МУЗЕЙНА ПЕДАГОГІКА – проблеми, сьогодення, перспективи

*Матеріали Другої науково-практичної конференції
(25–26 вересня 2014 р.)*

КИЇВ – 2014

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Колпакова Валентина Михайлівна, заступник генерального директора Національного Києво-Печерського історико-культурного заповідника з наукової роботи, заслужений працівник культури України – **голова**

Караманов Олексій Владиславович, кандидат педагогічних наук, доцент Львівського національного університету імені Івана Франка – **співголова**

Крайній Костянтин Костянтинович, кандидат історичних наук, начальник відділу Національного Києво-Печерського історико-культурного заповідника – **співголова**

Топилко Олег Васильович, начальник відділу Національного Києво-Печерського історико-культурного заповідника – **відповідальний секретар**

Горовий Анатолій Васильович, провідний науковий співробітник Національного Києво-Печерського історико-культурного заповідника

Завадська Олена Анатоліївна, старший науковий співробітник Національного Києво-Печерського історико-культурного заповідника

Музейна педагогіка – проблеми, сьогодення, перспективи. Матеріали Другої науково-практичної конференції (25–26 вересня 2014 р.) / Національний Києво-Печерський історико-культурний заповідник. – К., 2014. – 104 с.

У збірнику представлено матеріали учасників Другої науково-практичної конференції, присвяченої проблемам розвитку музейної педагогіки, питанням актуалізації, інтерпретації історико-культурної спадщини та використання її потенціалу в освіті та вихованні дітей. Тема щорічної конференції – “Музейно-педагогічні програми і проекти в музейно-освітній сфері”.

Учасники конференції – музейники, викладачі вищих навчальних закладів, керівники й педагогічні працівники загальноосвітніх, середньо-спеціалізованих установ, закладів дошкільної та позашкільної освіти, педагоги-психологи, представники громадських організацій та ін. В своїх статтях вони узагальнюють набутий досвід та у перспективі визначають закономірності, методи і форми діяльності у музейній педагогіці; трансформацію основних функцій педагогіки (науково-пізнавальної та освітньо-виховної) до умов конкретного музейного закладу.

ББК 79.1

Для молодшого віку захід буде оформлений та проведений у вигляді гри-казки. Під час квеста-екскурсії діти знайомляться з садибою пасічника та різновидами старовинних вуликів, що експонуються у музеї. У фіналі гравці приймають участь у вікторині на знання рідної природи, дадуть відповіді на запитання про розвиток бджільництва на Україні, про особливості народної архітектури Полісся у музеї, позмагаються на швидкість знаходження бджілок-іграшок. Ще діти отримують корисні поради щодо дегустації та вибору якісного меду під час частування чаєм.

На свіжому повітрі серед розкішної природи діти посіпкуються між собою, проведуть декілька годин у жвавих іграх, дадуть відповіді на корисні запитання, візьмуть участь у конкурсі малюнків на крашу бджілку. Роботи переможців будуть сфотографовані та розмішені на сайті музею. Додатково буде проведено майстер-клас по виготовленню свічки з вошни.

Гра – це альтернатива звичному способу життя і сірим будням, комп'ютеру, телевізору та іншим гаджетам. Вона надає можливість зрозуміти, що питань, на які немає відповідей, не існує! Це – квест, і зігравши хоча б раз, кожен захоче повернутися до мальовничого природного середовища НМНАПУ!

Співак Олена Петрівна

завідувач відділу

Люлько Юлія Олегівна

молодший науковий співробітник

Харківський історичний музей

З ДОСВІДУ ПРОВЕДЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ЗАХОДІВ У ХАРКІВСЬКОМУ ІСТОРИЧНОМУ МУЗЕЇ

Наразі музейна діяльність розглядається як важливий компонент навчального процесу, що склався в сучасному суспільстві. Сьогодні музей координує патріотичне, громадянське та загальнокультурне виховання молоді. Проте, щоб бути затребуваним та популярним, зокрема, серед учнівської молоді, музей повинен постійно шукати та впроваджувати нові форми та методи знайомства відвідувачів з музейними цінностями, які дозволять зацікавити сучасну дитячу та підліткову аудиторію. Однією із форм цього є інтерактивна гра.

Відповідно до актуальних потреб музейної педагогіки у Харківському історичному музеї (далі – ХІМ) була розроблена низка заходів з елементами інтерактивної гри, а саме: “Історія чайної церемонії”, “Козацькому роду нема переводу”, “Історія мого роду” та екскурсія з елементами театралізації “Слобожанські мотиви”.

Інтерактивний захід “Історія чайної церемонії” проводиться в актовій залі музею. Спочатку відвідувачам пропонується презентація, яка розповідає про історію виникнення самоварів, і розглядається власне сама чайна церемонія. Після цього ведуча заходу представляє невелику виставку старовинних самоварів із фондів музею. Потім, аби закріпити отримані знання, учасникам пропонується сервірувати чайний стіл за встановленими правилами. Наостанок, куштуючи представлені зразки чаю, відвідувачі мають на смак визначити його різновид. Та особливо учасникам запам'ятовується завершення заходу, де їх пригощають музейним чаєм зі справжнього самовару і солодощами. Т.ч. інтерактивний захід “Історія чайної церемонії”, розрахований на дітей молодшого та середнього шкільного віку, має на меті ознайомити відвідувачів з давніми традиціями культури наших предків [1].

До Дня українського козацтва у ХІМ проводиться захід “Козацькому роду нема переводу”, який представляє широкому загалу нашу національну гордість – історію українського козацтва. Тематика заходу зумовлена тим, що минуле кожної країни в історичній пам’яті народу ототожнюється з епохальними періодами та подіями національного та загальнодержавного рівня, які з плином часу набувають актуальності, виховного і повчального значення. Особливе місце в історії України саме і посідає козацька доба. Даний захід починається з відвідування експозиції “Україна козацька: погляд крізь століття”, ключовим експонатом якої є унікальна гетьманська хоругва кінця ХVІІ ст. з колекції ХІМ. Після екскурсії учасників заходу запрошують до актові зали для проведення різноманітних конкурсів на козацьку тематику. Починається ігрова програма з того, що гості поділяються на дві команди і обирають отаманів. Перше випробування отаманів – “козацька” вікторина, по закінченню котрої отаманам видаються булави-муляжі. Є також і конкурс “писарів”, під час якого учасникам необхідно на час намалювати козака у повний зріст. Для цього кожній команді заздалегідь роздаються аркуші паперу і кольорові олівці. Особливої уваги варта гра-естафета “Переправа”, де перевіряється взаємовиручка “козаків”. Кожна з команд шикуються у колону. Учасник, що стоїть першим, бере собі на спину наступного учасника і переносить його через уявну річку на другий бік зали. Учасник, якого несли на спині, вертається назад і переносить наступного учасника своєї команди і т.д. Перемагає та команда, яка швидше перенесе всіх членів команди через переправу. Спеціально для дівчаток проводиться конкурс “Дбайлива козачка”, де треба показати, як за допомогою трьох предметів (рубеля, качалки та рушника) в давнину прасували білизну. По закінченні заходу всі бажаючі мають змогу сфотографуватись у вишиваній сорочці, козацькій шапці-кубанці та з муляжем гетьманської булави [2].

Ще один інтерактивний захід, “Історія мого роду”, проводиться спільно з Центром міжнародних генеалогічних досліджень “Дом истории”. Спочатку представник центру демонструє мультимедійну презентацію, що розповідає про науку генеалогію і її розвиток у минулому. Після цього науковий співробітник демонструє і коментує документи із фондів музею, за допомогою яких проводять генеалогічні дослідження і складають родові дерева. В якості наочних матеріалів використовують метричні свідоцтва про народження ХІХ ст., паспорти громадян СРСР, інші документи, зокрема, схему дворянського роду Лопухіних.

Після цього гостям пропонується невеличкий конкурс “Князівське дерево”. Формуються дві команди, кожна з яких має шаблони для складання князівського генеалогічного дерева у вигляді сосни і карточок з зображеннями князів. На стовбурі потрібно розмістити карточку з зображенням найпершого князя, вище його сина – наступного князя і так доти, поки дерево не заповниться до самої верхівки. Виграє та команда, яка виконає завдання швидше. Після цього учасники заходу розглядають старовинні фотографії із фондів музею, які надають цінну інформацію для генеалогічних досліджень. А насамкінець усім роздаються роздруковані шаблони, заповнюючи які учасники навчаються правильно складати власне генеалогічне дерево [3].

Однією з традиційних форм роботи музею є екскурсія. Її особливістю і своєрідною “родзинкою” може бути використання елементів театралізації. У ХІМ проводиться така екскурсія по експозиції “Слобожанські мотиви”.

Занурення відвідувачів в атмосферу звичайнісінького слобожанського села ХVІІ–ХVІІІ ст. починається вже з першої хвилини, коли у відповідній атмосфері в інтер’єрі, що відтворює хату-мазанку з квітучим подвір’ям, з’являється екскурсовод у традиційному українському одязі. Дівчина, вдягнена у вишивану сорочку та плахту з фартушком, грає роль простої селянки, яка зустріла біля воріт подорожніх, тобто гостей музею. У формі розповіді від першої особи екскурсовод знайомить відвідувачів з віруваннями та забобонами, буденним життям та побутом перших переселенців, звертаючи увагу на різноманітні експонати: святкове та повсякденне жіноче та чоловіче вбрання, плуг, грабки, діжі, ятір тощо. Коли йдеться про бджільництво, до експозиційної зали заходить новий герой – пасічник дід Панас (перевдягнений співробітник музею), який розказує про своє заняття і частує “мандрівників” солоденьким. Розповідь екскурсовода продовжується описанням особливостей тогочасної архітектури, релігій-

ного життя та свят. А в наступному хатньому інтер'єрі на гостей чекає новий сюрприз: посеред кухні з варистою піччю, за столом вбраним ошатною скатертиною, сидить Гриць (ще один співробітник ХІМ) – молодий парубок, з яким у екскурсовода відбувається жартівливий діалог щодо традиційних українських страв. Остання театралізована сценка імітує давній і самотній обряд сватання, коли до однієї з хат приходять два старости (екскурсоводи-чоловіки у шароварах і вишиванках) з хлібиною на рушникові. Вони промовляють заведені у таких випадках слова про стрільця-молодця та куницю-красну дівичку, заохочуючи до діалогу і відвідувачів, хтось з яких може відчутти себе у ролі батьків нареченої і надати згоду на шлюб, забравши, згідно з українськими звичаями, хлібину і урочисто запросивши сватів до покуті.

Протягом усієї екскурсії гості музею можуть брати активну участь у дійстві та імпровізувати, спілкуючись зі співробітниками відділу науково-просвітницької роботи як з героями такої собі незвичайної вистави. Справжній національний колорит цьому заходу надає наявність етнічних костюмів і реквізиту, а також неодноразове звернення до українського фольклору та літературних творів Т. Шевченка, М. Гоголя, Г. Квітки-Основ'яненка та ін. При цьому ефект присутності відвідувачів у старовинному слобожанському селі підсилює зображення героїв творів (пана Пацюка, Солохи, Уляни Шкурат та інших) в якості сусідів та друзів гостинної “селянки” (екскурсовода) [4].

Підсумовуючи досвід проведення інтерактивних заходів у ХІМ слід зазначити, що елементи гри та театралізації при роботі з дитячою та підлітковою аудиторією суттєво сприяють зростанню інтересу до експонатів, а також полегшують процес сприйняття і запам'ятовування інформації за рахунок її підвищеної атрактивності та яскравого емоційного забарвлення.

Примітки

1. *Снівак О. П.* Сценарій музейного заходу “Історія чайної церемонії”, 2011, 7 с.
2. *Івченко Б. А.* Сценарій музейного заходу “Козацькому роду нема переводу”, 2011, 6 с.
3. *Його ж.* Сценарій музейного заходу “Історія мого роду”, 2013, 4 с.
4. *Льонко Ю. О.* Текст екскурсії з елементами театралізації “Слобожанські мотиви”, 2014, 13 с.

Степанок Олена Валентинівна
завідувач відділу
Кіровоградський обласний художній музей

З ДОСВІДУ СПІВПРАЦІ КІРОВОГРАДСЬКОГО ОБЛАСНОГО ХУДОЖНЬОГО МУЗЕЮ З ДОШКІЛЬНИМИ ТА НАВЧАЛЬНИМИ ЗАКЛАДАМИ КІРОВОГРАДЩИНИ

Музеї України вже давно стали мистецькими центрами, де можна поєднати корисне з приємним, тобто вчитися розважаючись. Тож однією з основних функцій музею як соціально-культурного інституту є і залишається просвітницька та виховна робота.

Досвід багатьох музеїв свідчить, що найбільш перспективною є робота з учнівською та студентською аудиторією, яка за статистикою Кіровоградського обласного художнього музею складає близько 70% відвідувачів. Наукові співробітники художнього музею приділяють увагу такому важливому напрямку у музейній роботі, як співпраця з навчальними закладами Кіровоградщини з обов'язковим використанням інтерактивних форм роботи. Такі форми роботи співробітники нашого музею почали розробляти ще у 2006 р., коли музей став учасником українсько-нідерландського проекту МАТРА/Музеї України. Ця робота продовжується і сьогодні.